

Metsien käsittely jokihelmisimpukka- eli raakkualueilla

Tämä ohje perustuu Jokihelmisimpukkakantojen elvyttäminen uusilla menetelmillä - Interreg-hankkeessa tuotettuun materiaaliin.

Jokihelmisimpukka eli raakku on erittäin uhanalainen laji, joka on rauhoitettu luonnonsuojelulaissa (70 §). Rauhoitetun eläimen tahallinen tappaminen tai pyydystäminen on kiellettyä. Kiellettyä on myös mm. eläinten ottaminen haltuun, siirtäminen toiseen paikkaan tai muu tahallinen vahingoittaminen.

Raakku on tämän lisäksi erityistä suojelua tarvitseva laji (luonnonsuojelulaki 77 §) sekä Euroopan unionin tärkeänä pitämä eliölaji (luonnonsuojelulaki 79 §). Tämän takia raakun tärkeimmille esiintymispaikoille voidaan asettaa rauhoitusta laajempia rajoituksia esiintymispaikkaa heikentäville toimille. Rajoitukset ovat voimassa, kun viranomaisen on tehnyt esiintymää koskevan rajauspäätöksen. Rajauspäätöksen tekeminen voidaan aloittaa myös siinä tilanteessa, kun tärkeälle esiintymispaikalle suunnitellaan sitä mahdollisesti heikentävää toimea.

Edellä mainitun lisäksi raakku voi olla myös Natura 2000-alueen suojelun peruste. Tällöin raakun elinolosuhteiden säilyminen on huomioitava Natura 2000-alueeseen joko suoraan tai välillisesti kohdistuvien toimien suunnittelussa.

Raakkuja esiintyy puroissa ja joissa. Kaikki olosuhteiden muutokset virtavesissä ovat riski raakulle. Tällaisia muutoksia ovat muun muassa

- jokeen tai puroon päässeet ravinteet ja kiintoainekset
- vesistön happamoituminen
- veden virtaaman muutokset
- varjostusolojen muutokset

Metsätaloustöiden seurauksena vesistöön huuhtoutuu ravinteita ja kiintoainesta. Kuormitus voi olla huomattavaa erityisesti vesistöreittien latvaosissa. Raakun elinoloihin vaikuttavia toimia ovat muun muassa vesistöjen lähellä tehdyt hakkuut, ojitukset, maanmuokkaus, kulotus, lannoitus, vesistön ylittäminen koneilla ja tien rakentaminen.

Raakkuvesistöjen valuma-alueilla tehtävistä ojituksista ja ojitusmätästyksistä voi olla tarpeen tehdä ojituseroilmoitus Lupa- ja valvontavirastoon. [Lisätietoja ojituseroilmoituksesta Lupa- ja valvontaviraston internetsivuilta.](#) (linkki)

Tässä ohjeessa esitetään toimenpiteitä, jotka toteuttamalla raakun elinympäristön heikennyksiä voi ehkäistä. Jos alla olevan ohjeistuksen noudattaminen ei ole mahdollista, ota yhteyttä Lupa- ja valvontavirastoon.

Metsänkäytössä

Selvitä ennen toimenpiteitä vesistön ja sen varren luontoarvot ja arvioi toimenpiteiden mahdollinen vaikutus niihin. Ole tarvittaessa yhteydessä esim. Lupa- ja valvontaviraston lajiasiantuntijaan jo suunnitteluvaiheessa.

Raakun esiintymän yli ei tule ajaa koneella. Raakun esiintymän läheisyydessä uoman ylityksessä tulee käyttää väliaikaista siltaa tai olemassa olevia teitä. Varsinaisen esiintymän yläpuolella olevan uoman ja sen sivu-uomien osalta tulee huomioida, etteivät ylitykset aiheuta kiintoaineksen kulkeutumista raakun esiintymälle.

Suojavyöhyke

Jätä suunnitelmassa raakkuvesistön reunaan riittävä suojavyöhyke, jonka sisällä ei tehdä metsänhoitotoimia

- Suositeltava suojavyöhykkeen leveys on vähintään 45 metriä
- Suojavyöhykkeen on oltava suositusta leveämpi mm. eroosioherkillä rinteillä. [Suunnittelussa voi hyödyntää esimerkiksi RUSLE-eroosiomallia.](#)
- Myös raakkuvesistöön laskevien sivu-uomien varrelle voi olla tarpeellista jättää suojavyöhyke
- Suojavyöhykkeellä ei saa ajaa eikä sinne saa varastoida puutavaraa tai hakkuutähteitä

Suojavyöhykkeen ulkopuolella

- Sijoita rinteiden uudistusalat korkeuskäyrien suuntaisina. Suunnittele rinnemaiden kulotuskohteet niin, etteivät ravinteet ja raskasmetallit kulkeudu suoraan vesistöön, vaan ne voidaan sitoa alapuolisten metsiköiden kasvuun.
- Säilytä pintakasvillisuus hakkuissa mahdollisimman ehyenä
- Suosi jatkuvaa metsänkasvatusta tai pienialaisia hakkuita, uudistamista ja muita toimenpiteitä
- Suunnittele metsänhoitotoimenpiteet toteutettavaksi routa-aikana
- Hakkuutähteitä ei tule sijoittaa valtaojien tai vesistöjen läheisyyteen
- Vältä voimallista maanmuokkausta raakkuesiintymän läheisyydessä
- Vältä metsälannoitusta. Myös tuhkalannoituksiin liittyy raskasmetalliriski, mikä on haitallista raakulle
- Vältä torjunta-aineita

Ojituksissa ja vesiensuojeluratkaisuissa

- Vältä kunnostus- ja täydennysojituksia raakun esiintymän läheisyydessä.
- Vältä tien ojaravien kaivamista tai perkausta suoraan puroon. Kaiva metsäautotien raviojiin saostusaltaat ja pintavalutus ennen puroa. Asenna tierumpu niin, ettei se muuta uoman luontaista virtaamaa tai vedenkorkeutta, jotta kalat ja vesieliöt voivat liikkua vesistöissä vapaasti. Vanhojen suoraan puroon kaivettujen ojien tukkiminen voi olla hyväksi raakulle.
- Vältä perkausojituksia ilman tehokkaita vesiensuojelurakenteita. Käytä laskeutusaltaita ja pintavalutusta. Raakkualueen vesiensuojelurakenteiden tulee olla suurempia kuin tavallisella talousmetsäkohteella suositellaan. Laskeutusaltaan lisäksi johda vesi altaasta pintavalutuksen kautta vesistöön. Ojien putki- ja pohjapadoilla voidaan tasata ojitusalueiden virtaamia ja vähentää kiintoaineen ja ravinteiden kulkeutumista.
- Vesiensuojelun suunnittelua tukee valuma-alueen vesiensuojelusuunnitelman laatiminen. Suunnitelmassa tulee huomioida koko joki- tai puomuodostuma ja tunnistaa vesiensuojelun kriittiset maastonkohdat. Valuma-aluekohtaisella mallinnuksella arvioidaan uudistusaloilta valuvien pintavesien purkautumispaikat ja suunnitellaan tarvittavat vesiensuojelurakenteet.